

DPN 5778

Title :

आत्मतत्त्व ब्रह्मज्ञान
शुकदेव परिक्षित सम्वाद

ĀTMA TATTVA BRAHMA JNĀNA
ŚUKA DEVA PARIKṢITA SAMBĀDA

Run. No. 6469

Cat. No.

Micro. No.

Subject दर्शन व सम्वाद कथा

Religion : Hindu / Bauddha

Philosophy and Conversational story

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 20 × 10.3

Folios 38

Lines (in a page) 7

(missing 1, 2, 18, 23)

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

1-29

Author / translator

Scribe / donor

तीर्थलाल नःघःभनी

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Tirthal Nahghah Bhani

Script : New. / Dev. / Bhu. / Ran. /

Illus. :

Material : palmleaf / paper / thyasaphu /

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

0 cms.

5

10

15

20

समाप्ति / Colophon

मोहे तिम्रो मोहै लैवा, भयाको श्रीभागवत, यदि नैमिषाण्य विषे सुतनामा
पौण्ड्रिक ठासी हज्ज ८८००० शौनकादि मुनिहरूकन कहन्दा दत्त १४२
इति श्री गुरोमात्म तात्वे प्रहृष्टाने श्री धुवकेन पाणिनीय सम्पादे नय दत्तो ध्याय
धुवम्

हेनभन्या चित्रकायकनपनीलो निवाजस्ताकाभिपुरुषकोपियागेतिथभनोव
जावडायोगिजनहेरुभननुमानसनलाउमासेतयाहमहरुकौवावेत्याजगा
माकदापिमाउरेन १० कस्ताकावेतालाडवचनकोपयोगभनुभन्यायुनक
विविधसमुलंकारकनदसाधनिइचाएलेदुईवक्तुकनपानिसंपर्गामनुयकोया
पफालया यजलेचिह्नितभन्या भगवानकालीहमा नाउहभन्या साधुजनहरु
सुदभननुयोननामसाधुजनकाहिभननुभन्यासुदहन सुदहनभन्याकहन
नकोहिहेनभन्याअफेकीर्तनगईहन ११ निष्कर्षभन्याकोजानसुननहनप

आ न

३

नीहिरिति हिन्दुभया सोपुहादेन के सोभन्यागाधनकालमा वारम्बार अभुग
न्यादुरवदिनाममलोगलाइयाभयाकोहेनभन्याबर्धेठ नोकसोगरिसुहा
उला १२ तत्कारनातुहेनभगवासमि मुकुंठिनमुद्रिभयाकातिमिभुद्र
यशभयाकासमवदिवातिशंससारकोदेवनमुक्तिनिमित्तभयाकास्फातिमिभ
गवानकाचेहासमाधितविवागपिर्वागनगर १३ भगवानकायशदेखिनपृथ
कचंन्याउद्रिभयाकासमवदिवातिशंससारकोदेवनमुक्तिनिमित्तभयाकास्फातिमिभ
उलायाकोसमवदिवातिशंससारकोदेवनमुक्तिनिमित्तभयाकास्फातिमिभ

राम

३

न्याकायकर्मस्वभावमारक्तभयाकारणिपुरुषकाधर्मनिमित्तहोनिनेलाईकुमुच
चलाउदातिप्रामितिउल्लोपयोअन्याधभयोतिवावचनतहा रुदिमुखधर्महोभनि
पविनभयाकोइतजनरुहनिहनिमार्गविद्येकोहिलापेनन १५ न्यसोभन्यामेवे
क्यात्यागगरि सच्चिदानंदसुखभयापादि हरिकोनामयश काचाहियोभनोलात
मुनेनअपारभयाका हरिकोआनन्दसुखकन पुनचनुर्योगीछनउनेलाईमात्रयोग्य
छन पुनआत्माज्ञानिभयाकाविषयसुखमासुखाकाहामिजस्तालाईनामयशले
युक्तभयाकाभगवतचेहादेवाड १६ नेसोभन्याकायधर्मादिअनर्थकोहेनुभ

20

15

10

5

0

आ. न
४

याकोनित्यनैमित्तिकस्वधर्मनिवृत्तगणिकनृभिर्जननात्रेष्टदभनिआजा
भयो नसर्ध करचित् नृभिर्जनमापरिपुष्पाभयार्ता ॥ १८ ॥ किंचित्काचे
रह्योभयानेसैक्षराभाभयोभयासासकोचालन कोवाकोचालभयोभया
कसोहोलाभनोलात आकुधनेछोडिनिचयोनिमानयोतपनिहृभिर्जनगर्भा
लाईकोनैआश्रममापनिअकल्यानछैनयोभजनगर्देनभयास्वधर्ममाहत
पनिसभैअनर्थअभिरुह ॥ १९ ॥ तज्जान्याभयेरनेसैनिमित्तवगुर्वुयोन
कारणतैहोसुषुदुस्वभमाकात बुलादिस्थावरार्थ ॥ आचिनकर्मलेदेखाइया

गम
४

काअतिगहिरोकाललेयाइयावेगभयाकोजलैसुखकोइक्षासबकोहिगर्दछनदु
खकोइक्षाकोहिगर्देननूतपनिआफैआमहुन्छ ॥ १८ ॥ नस्मातुहेबासीजमुकंदसे
वागर्भा मनुष्यदेहविनाअर्कोछैनकुयोगिछतपनिकदाचित् नरकमापेर्देनतंस
र्थयोनाहिरकाचर्गाकनअलिंगनगयाकोसमरुन्यालाईकसोगरिछोडमाको
इक्षाहवस योनरसंसारसकोआपहभयाकोछ ॥ १९ ॥ कोनहोभगवानकालि
लाभनोलातयोविश्व भगवानकोरुपहोअविमोदेपिआफुभगवानभिन्नछन
योनइश्वरदेविनजगतकोजन्मपालनासंहारइनिहुन्छस्ववताउछुनेपनिसेवे

cmts.

5

10

15

20

25

30

आ.त

५

निमिजं देहो नैपनि रुकदेशे देवा जावु २० निमिजोपे माओपे जान साफु
विषे विचारंगर आफु देवी आफे हो केवल परमेश्वर का कला लिकन आया को हो
अतएव निमिज अनर्थ जाने छे न विष्णु का अवता जगत लाई कछु मान हो स भन्ना
निमिज भगवान को पराक्रम हो भनि कुरु २१ सहि लडा पुरुष को हो सहि
नपत्या को सहि मुन्या को सहि वटिया यज्ञ को सहि पत्नी को पुनरवाता दिको के
लेता शत्रु हन्या फल हो भनि विद्वान हर ले निरुपन गया का चरन स्मात उन्नम श्रो
क गुण विवर्ण नूतन जाति भन्या देवा नूतन चडा को मंगन २२ म पहिले गया का

राम

५

कल्प विषे कोहि देव कन जा न्या वाहरा उन की दामि को पुत्र भया को थिया योगिज
न को सेवा निमिज चतुर्मासा वर्षा विषे मला डरिया बाल भाव्या मथिया २३ नि
नियोगि हर म विषे देवदा भया कस्तो म भया बाल भाव को था को चंचल इन्दीय
न भया को बाल कडा नगर्मा से गेर हन्या कस्तो म विषे नृत्य दृष्टि थिया तर्पनि मुसा
रगर्मा थोरे दोलन्या म विषे मुनि हर अग्रह गर्दा भया २४ उने ले भोजन गर्दा
मा पात्र माता ग्या को श्रेय उने का आजा सिन घायर एक वेर सतोष मो दो मेरो सं
सूरण पाय छु घो र स्नाय काले बुद्ध चेत भया को मेरो निमिज नि हर का धर्म विषे मन

20

15

10

5

0 cmts.

5

10

15

20

25

30

आ.न
६

रुचिभयो २५ नेस्थानविषेदिनादेवै भगवानकालित ३५ हागाड्यामुनिह
काअनुग्रहलेसुंदोभया मनहरिलेजायाति ३६ हागाड्यामुनिह
अतिप्रियभयो अतिप्रियभयाका भगवानहरीविषे मेरुपिभयो २६ हेमाहामु
नेवाप्त तिनेविषे अतिप्रियभयाको मेरुपिभयो तिनाहरीविषे मेरुपिभयो २६ हेमाहामु
लेयोस्थूलसूक्ष्मरूपभयाको शरीरपंचदेविनभिन्नभयाका मविषेहेदीआप
निअविद्यारूपिमायालेकत्वीयाकीननुवस्तुतहासाचोदेव २७ एसाप्र
कार्तेवर्षाशत दुईअनुकालविषेहीको निर्मलयज्ञसुंदो महात्मा मुनिहले ३७

राम
६

किर्तनगणिकाको मुदा मुन्देरजोगुणानमोगुणाको स्वभावफलन्या भक्तिउत्पन्न
भयो २८ एसातहलेअनुग्रहभयाको निष्ठापिनमुश्चालुवालदांतइन्द्रिय
जित्वाकोतिनिहको सेवागया २९ भगवानलेकहियाको ज्ञानअतिगुह्यसा
क्षातनेस्थानदेविनजादा मुनिहदिनविषदयालुभयाकारूपाले मविषेआज्ञा
गरीजादाभया ३० योनज्ञानले भगवानवासुदेवको मायातिनेको प्रभावकलजो
न्यायोनज्ञानले भगवद्दाममापाप्रदुन्दु ३१ हेमाहामुनेजाको साधनागर्भा
तिनतायहसाइलाजमन्त्रशोधनहोको नभने योनसर्भेको नियंताभयाका भग

20

आन

८

स्वर्गज्ञानजानेन आकुर्विषमिति विज्ञावजि विज्ञावजि ॥ हेरुभुभुननिमित्ते
 ठैरैसुन्याकाहो भगवान्को यशकह यौनानासुन्यावृत्ताले जान्यासज्जनह
 रुकाइछापिपुर्णहुन्नु जौनदुखदेविन्नु जौनपकार्लहुन्नु नयो वठिया गरिक
 हुनेसलेशकर्मको शांतिनेस्ता अरुपकार्लेसज्जनह मांहेनन ५० ५
 ति श्रीगुणियात्मतत्वेवसज्जाने श्रीनारद व्याससम्बारे प्रथमो ध्याय १ श्री
 भुवदेवजि आफ्राभक्तकनकहन्नु हेपरिहित आत्मा परिहित या कस्तानरह
 कि भया आफै आफ्र जानस्वभयभया की श्रीकामाक्षी साक्षात्जीवरदेही

मुक्त ३

राम

८

15

10

5

संवेधहुन्दैन कस्तारहले हुन्दैन भया जस्तै स्वपनादेयै कर्मभासितहुन्दैन तस्तै बुद्ध
 नु १ यां ससारणीति माया लेनाना अनंत मै वाल योवनदेवमनुष्य बहुरूप य
 नीमायेले भयाको छ माया का गुणाले गरिम नृगर्मा मम अहं मेरो भनी भुल्याको
 छ २ आफ्राचैतने मारहा काजिवजो छ पुरुषा पुरुति दुई देविपर आत्मा
 छ अहं ममता छोडा देरिव नृ पूर्णस्वरूप आफै आफ्रहुन्नु ३ आत्मा भुद्धह
 सभन्नानिमित्त साचावडो आदर्गरिशेवा गीया का भगवान् जो छन सो वस्तुला
 इजौन रूपदर्शन देखाया थ्या तप जौवानिक ह्या थ्या न्यो भजन गरि मोक्ष ह्वस भ

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

आ. न

८

आनेमिन्नकोदयाहो ४ वृत्तायोऽनमोनायगाकान्मिन्नलदेवीरुत्तम
 यारयोकमलकाहोदेवीउद्याकोदेहभक्तिकमलमायमायामुक्तिमगारमचोभनामिमिन्नकम
 दाअंतनपाईफेरिकर्किकमलमायमायामुक्तिमगारमचोभनामिमिन्नकम
 लमावमिहेर्दाभया ५ नववृत्तायोऽनमोनायगाकान्मिन्नलदेवीरुत्तम
 नचिन्ननागर्दामाजलमशयेकैपालीदुःखधरसुखधयाकोनकोनअक्षरभया
 ककोर्दधिमकासम्मकाअक्षरभयाकोनकोनअक्षरभया
 वकोकेहिहैनउनेकोसर्वस्वधनकहिह ६ आजयदुःखैवोत्योभनेचोरेदिसा

गम

८

15

10

5

हेर्दामाजवकोहिदेवेनन्योमेरोहितनिमित्तहोलाहितैहोभनेनिश्चैमानितयमा
 हामनलगाउदाभया ७ नाहापातवृत्ताजोहोसोसम्पूर्णलोकप्रकाशहृन्मान
 पगर्दाभयाकस्मात्तयभयादिव्यहजार्दपर्यंतशर्वइन्द्रियमनपवनजितितय
 नांमाअत्यंततपस्वीहृदाभया ८ तस्मात्तुष्टीभगवानलेवृत्ताताईअतिश्रेष्ठवे
 कुराडलोकप्रयाउदाभयाकस्मालोकभयाजाहोलेशमोहदुःखहैनजाहापुण्या
 त्माआत्माजानिलेमात्रेपुण्याअरुकोवाहापुण्या ९ कस्मालोकभयाजो
 नलोकमारजतमसन्वकोमिसृतजाहोहैनजाहाकलकोमदेननरागलोभ

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

15

10

5

0

आ न
१०

मायाछेन जौनलोककनदेवदातवदेनलेसेवागौरियाकानागयमाकाभक्तमोत्रेव
सहनअरुकागमछेन १० कस्तानरहकाभक्तभयाईशमवर्माशुभमार्गचतु
र्वाहप्रकाशअमोलमनिकागहनाजस्ताशुभमार्गका नौलकमलजस्तानेच
पिताम्बरयहियाकाअन्यतमुन्दरअतितेजस्विउनेमोत्रेवसहन ११ कस्तानभया
शुभामनिकमलकुराडतमुकुटमालालेगिअतिस्वभायलेगिजौनलोकमाअं
नस्वभालेजुक्तभयाकाविमानलेसोभाभयाकाछन १२ कस्तोकभन्यासम्पू
र्णालक्ष्मीकास्वभावलेविजुलिलेजहिसेभाषकाशभयाकाजस्तैआकाशक

राम
१०

नमेघलेविजुलिलेविमानलेस्वभाहनु नौनवेकुराहमाश्रीमूर्तिमानलक्ष्मीले
श्रीनागयगाकायाउकोअनेकसेवैर्षलेगापूजागर्छन १३ कस्तोतक्ष्मीभ
न्यावसेतरितुकाभमरालेसेवागौरियाकि पलेमारुलदिआफुविष्णुकोकर्मग
उदियस्तालोकविषेविष्णुकनदेवराभयाकस्तोविष्णुभन्यालक्ष्मीकाभक्तका
जगत्कापतिकनदेवदाभया १४ कस्तोविष्णुभन्यामुन्देनेउपवलादिलेव
डावडाभक्तलेसेवागौरियाकाआफुभक्तकनदेवराभयाकाभक्तकनदे
वदेमागरिहर्षदियाआखाजस्तापसचहासालेलाललालमुरवारविदेलेस्व

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

आ.न

११

भितभयाकाहुन १५ कस्तापुभयाकिरिष्टकृत् कस्तलचनार्थदुपितान्वर
 धारिकातिविषेलक्ष्मीलेसोभाभयाका श्रीभृष्टसिंहान्नभयाकाप्रह
 तियुश्व महातन्व अहेकारचोडस गकादशद्वियमहाभूतपचतन्वानरुति
 लेहृष्टिभयाकाआशुभगवान् योहृत्स्वआफा धाममा श्रीभृष्टेभ्यतेगुशभ
 याकाहुन १६ यस्तानागयगाकादशगालेगिरिद्व्याकाहृष्टलेष्टभयाको
 हृदयगेमांचलेयुक्तभयाकोशरि रस्तावलाजोहृत्सोपेभसंगआयाका आशु
 काधारावहाउदे परमहंशलेगिरिजोभयाउपाप्रहृत्स्वनेहृष्टिकाचर्गाकमलक

गम

११

15

10

5

ननमस्कारगर्दभया १७ कस्तावलाभया अत्यंतप्रियभयाका सन्मुखमार
 ह्याकापुजाकोश्रृष्टिगर्नालाईनागयगाकाआजा मांदा रस्तावलाकनप्रितीले
 युक्तभयाकामनलेनागयगा योहृत्सोवलाकनवाहुलीलेममादेधोरैहोमेकासो
 भादेयुक्तभयाकावागिलेकेहिभन्दाभया १८ श्रीभगवान्आजागर्दन हेदेव
 गर्भचिरकालपर्यन्तकातपलेकुयोगि कुरलेगुसिनगराडसग्दोमतिमिलेगु
 सिगरोयोकाकारुलाइहोभया १९ हेवह्यावकोपतिमेहु तिप्रामनलेआद्या
 कोवरमागजाहासम्भमेरोदर्शनयायाकोहुंदेनवहिसम्मदुखहुन्छ अर्वातिमिकन

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

आ. न

१२

कह्या न होला २० जब मेरो लेक देखा पछि मुने लाया को भाव पुगु न्योइ
क्षामे रै हो मेरो रूप हो रूप का हो भया जो न को न मानि न को न मानि परम भे
एन पग यो तेहि रूप मेरो हो २१ थुष्टि गोरो भोइ आरभ्य गयो न होइ नानि मि क
म विवे मोहित भयो न सार्ध कर्म त्याग गरी नै पैले आत्मा अनुभव भै सामर्थ्य रूला भै
नानि मिन्न न पयति गुण देस गया था तप न त्या को मेरै हृदय हो नैह २२ तज्ज्ञात का
गात मेरो पग कम भया को नै हो नै पैले थुष्टि गर्हु नै पैले पात ना तुल्य पैले संत
गर्हु २३ वस्त्रा विनिगर्ह न है भगवन् सर्व प्राणि का हृदय दये अधिष्ठाता भइ

मज

१२

बुद्धि स्वरूप भयर विराजमान गया को छोड़ु का रूप ले निर्मल जान ले गरि आत्मा
वेद अव मै ले जाया २४ हे नाथ हे नाथ हे स्वामि अव हजु का स्थूल सूक्ष्म तमो स्वरु
रूप जो ना कुरा ले जानि हिन्दु स्वप्ना ज्ञा हवस २५ कौन भया जोग योग ले गेर
शक्ति सहि न भयर थुष्टि गर्हो पाल ना गर्हो अनिमं हा गर्हो केरि वस्त्रा दि देहि धा
रेर आफै खेल्छो नैहि २६ तज्ज्ञात हे माधव सत्य संकल्प स्वरूप भया का जो
ना बुद्धि ले थुष्टि पाल त्या संहार्ग र्ना जमे मा कुग का जाल पि नु फेरी आफै ले उ
ठाइली न गर्ह न मै सामर्थ्य व कया जावस २७ हे भगवन् हजु का शिक्षा ले गया का

आ. न.
१३

उपदेसले श्रुतिगर्ह्ये प्रमोहज्जकार्कपाले श्रुतिगर्ह्यमा प्रायामावधनुं २६
हे श्वर हे स्वामि आकाशवायु मेरो हो भन्नातिमित लक्ष्मी समानिह पागरेया
कोमसो निशामे वामालाग्या कोमजहासम्भवा कलभै श्रुतिगर्ह्यता प्रजाको
श्रुतिगर्ह्यमा मवत्ताहुं मदेयि अर्कोकोहि छैन भनि एस्तो गर्भमलाइन हवम् २६
श्री भगवान् आजागर्ह्यन हे श्वर आत्मा अनुभव युक्त भया कोम कहं छुले
कस्तो भया पूर्ण भक्तियोगले युक्त भया को छ ३० जस्तो स्वरूप जस्तो भाव
ना जस्तो संता जस्तो गुण जस्तो कर्म न हो भुम्प तानि गहपा देयि होला सु

गम
१३

न ३१ कस्तो भया श्रुतिदेयि पूर्वपरि मैथिया स्थूल सूक्ष्म कोइ दुइ को कारणा
अधिथिये न मैमा लय भया का थिया श्रुतिको लय भया यहि मै रहन्या छु जौ न दे
थिया को जगत् स्वयनी मै हुन आदिन अत्ये नहिनीय परिपूर्ण हो भन्नु ३२ क
स्तो भया जौ न आत्मा मा नाना छैन जौ नाना छु त्यो आत्मा मा छैन त्यो कहा हो भया
मै रमाया हो कस्तिमाया भया जस्तै याया धांति ले दुइ चन्दु मा देयि यो रे कस्तो म
या प्रहमितवस्या को गहुन देयि यो रे भया को छ ३३ कस्तो भया पंच महाभुत मा
नादुलाषा निविषे प्रवेश भया का आत्मा छ न्यनि छैन नयनि तस्तै मयनि छुपनि छैन

आ. न
१४

ननपनिबुद्ध ३४ आत्मानत्वजोन्माइकागर्माते रक्षाविचारगनुं कस्तो
भया कार्यविवेकारनलेगीपवेशभयाको कारन विवे न्यागरहाको जायत
स्वप्नमुपवि विवे साक्षिरूपभयाको समाधिविवे अभेदभयाको सर्वत्र सर्वदा
सर्वकालमाज्ञानस्वरूपभयाको स्वह आत्मा होबुद्ध ३५ हेवस्मात्काशचित्र
ले रेमतमारतर नानानरहको शृष्टिगर्दाका विवेयानिमकर्ताहुं मसकस्वामि
हभंन्यामोहकदागिहेवेन ३६ श्रीशुकदेवजिपरिक्षित्कन आजगर्दन श्री
भगवानुले रक्षापरिकारले आजगम्यार तवस्वरूप आमुदेवदोदेवदेअनर्था

राम
१४

विष्णु

नभया ३४ कस्तोभया आदिअनेनभयाका विष्णुकाहुकासी अंजलीवाधीनम
रकार्गिरिसर्वपनिमयभयाका वस्त्रजोह्न सो योमसार पहिले काजहि शृष्टिगर्दाभ
या ३५ कस्तोवस्त्राभया प्रजाको धर्मको पतिवस्त्राजोह्न सो प्रजाको रक्षागाह
वस्त्रभंनानिमित्र प्रजावटाउन्ना प्रयोजनमेरो दोषनि को हियकदिन सम्म आफ्नानि
ने धर्ममारहदाभया ३६ वस्त्राका सवेपथमापियारो नारदजोह्न सो सुसारलेन
मुनाजीलेदमसमले आफ्नापितावस्त्राकन युमिगगाउभया ३७ हेराजपीरिधि
न कस्तो नारदभया वडाभागवत भक्तमायाका पाते विष्णुकन जानघो ज्वा सुधाउ

दाभया ४१ हेपरिक्षित संवर्गं प्रगिराददध्याभयललाकापितावुशिभया
कादेव्यादेवकृषिनारदजोहसोनीनुरोनामदध्याभयललाकापितावुशिभया
हेउमुध्याउदाभया ४२ वस्त्राजोहसोनाकापुननारदजोहसोनीनुरोनामदध्याभयललाकापितावुशिभया
गवतकहदाभयाकतोभागवतभयादशालशगालेयुक्तभयाका नारायणालेव
सालाईवतायाकोही ४३ हेपरिक्षित सहभागवतसहस्वतीनदिकानदमावसि
यखलकनध्यानगदीमावदतेजस्वीन्यासललाईनारायणालेव
योविशदपुरुषदेयिन विश्वसेसाकस्वगर्भयोभानितीनदिकानदमावसि

१५

कारले सृष्टिभयो सोमकहन्तु अह्नपइनपनीकहुला ४५ शनिश्चतुरियात्मातत्वेव
 स्वजानेशोभगवान्बंस्मासंबादेदिनियोध्याय २ श्रीभगवान्आज्ञागर्हण हेउ
 धवजि जितेन्दुर्भेषागायामादिगिरिमाविषेमनलाईनिश्चयगरिअमनभैयोगधारणा
 गिरिअभ्यासगन्यायोगिलाईसिद्धिआउछनभनीभगवानलेआज्ञागयामाउद्धवजि
 सोध्छन १ हेप्रभोसिद्धिकनिछनधारणाभन्याकोकस्नेहोयोगिलाईसिद्धिदिया
 हजुहेरुहुछनसार्धभलाइआज्ञाहवस २ श्रीभगवान्आज्ञागर्हण हेउद्धवजोसि
 दिअदारछननेस्मैधेमुष्सेसिद्धिआउछनदशभयामामनासिद्धिहुछन ३ कुम्भ

आ. न
१६

न्या अग्निमा महिमा लधिमा प्राप्ति प्रकारे इति न्या अवस्थिति मति अष्टमि
द्विहुन सक्षयहुनु अग्निमा हो बडोहुनु सक् महिमा सिद्धि हुनु सक् लधि
मा सिद्धि हो सम्पूर्ण प्राप्ति का इन्द्रिय प्रतिमा रक्षा के देवता हर जस्तो हुनु सक् प्रा
प्ति सिद्धि हो जाहा भयो तहि प्रकार हुनु प्रकारे सिद्धि हो सेवेला आक्राव सपार्नु इ
सिता सिद्धि हो ४ एतलक्षण भयो आराधना गर्मा उन्त्यो हुन्या अष्टमि द्विकहि
या ५ अवदश मासान् सिद्धि कहिन्छु देहमा क्षुधा पिपासा तानु १ दुर्देशको
सदसुनु २ दुर्देशको नमासा देव ३ जाहा मन पुगे देहमेत नहिनु ४ जन्ती का मना

राम
१६

गजोउमैरुपहुनु ५ पाकायायवेश ६ इक्षामरु ७ देवलोक किडा दर्शन ८ कल्पना
गर्मा विनिर्कै उहिवरु रूप पाउनु ९ कसेले छेकिन सक्नु जाहा इक्षा भयो तहि पुनु १०
१ फेसि अर्को थोक धुइ सिद्धि ५ कहिन्छु विकाल्को बान्ता १ चिमोना तोस हुनु
२ अर्काको मनमा कल्याको जानु ३ सूर्यको अग्नि को जलको विषको इक्षयादिको
संभन गर्नु ४ सेवेला इजितु ५ ८ प्रसंगले इयाच सिद्धि यहि योग धारणा देवि उन्त्य भ
याका इ सम्मिद्धि हुनु अवजोन धमनाले जन्तो सिद्धि हुन्छ सो धारणा कहिन्छु ९
संपूर्ण पंचमाहा भुतमा सूक्ष्मरूपाकार मेरो धार्ना गर्ना अग्निमा सिद्धि पाउछु १० म

आ. न
१७

हस्तलोपाधियुक्तमेरो धारणागम्यो माहिनासिद्धिकनपाउछ ११ यामानुसुमलाई
धारणागम्यो जे योगिह सो सद्धमका लोदिना जे नाला धिना सिद्धि पाउछ १२
सकल प्राणिको मनका अधिष्ठाता सत्ता अहंत्य धारणागम्यो योगि प्राप्ति सिद्धि
कनपाउछ १३ अथ कपधान सूत्रात्मा सविवेधारणागम्यो योगी पुका स्वनाउगया
को सिद्धि पाउछ १४ त्रिगुणात्मिका मायाको अधिगविलुम विवेधारणागम्यो
योगि इशिता सिद्धि कनपाउछ १५ सकल विराटात्मक नागयरा मेरो धारणाग
म्यो योगि वशिता सिद्धि कनपाउछ १६ त्रिगुणा सविवेधारणागम्यो योगि सकल

राम
१७

कुमचलाउन्पाउछ २० मेरो भक्त जनमनुष्य भूतिसकल माया जाल देधी मुक्त भै
त्रिकाल को पात जे न्याहन्छ २१ जस्तो जल जंतुलाई जलमा बाधा हुंदैन जलमा दु
बोमर्दैन तस्तै अग्नि जल विष इत्यादि देह को नाश गर्छ जे उपदुबद्ध न भिमेरा भक्ति
योगले योग मय भयाका योगिको देह माला भेदन २२ मेरा अवतार हन्दा वनादि
विहार लिलागम्यो चर्तुर्भुज मुगलि धर धनुर्धारि स्वरूप मेरा विभूति श्रीवत्सवन माला
को स्तव स्तुति इत्यादि चिन्ह कन ध्यान पूर्वक समाधिगम्यो योगी भक्त जन सवे भंग
उत्तम भेदिराज मान हुन्छ २३ यो गीतिले धारणा उपासनागम्यो भक्त योगी

आ. न.

१५

जन्मकनइकायाकोसवसिद्धिउक्त ३१ जिनेहियभैसवमायापुपंचदेविबिर
नभैभक्तिपूर्वकमेरोधारनागर्गयोमिताईदीनसिद्धिदुर्लभसवसैभक्तकाय
धिरहुन्छ ३२ मेराभक्तलाईसवसिद्धिकालसमयअपगणदिन्याविद्येइ
अवस्थउत्तमयोगाभ्यासगर्ग्याइविद्युहभानवस्तु ३३ जन्मलेझोषधिलेतप
स्यालेमेवजपादिकलेजोसिद्धिहुन्छ तिसिद्धियोगाभ्यासमासहेतेहुन्छयोग
लेहुन्याजोपरमगतिहुसोउज्जमझोषधितपमेवदिलेतपापिबनिहन्नेन ३४
तसर्थमेराभक्तकासवसिद्धिके... ३५

३५

१५

कोपरबुंझइत्यादिनामकोअधिसर्वेमेंहुंमदेविअर्कोकोहिसमहेनभन्यायामभक्त
तेहिहो... ३५ वाहिरभिन्न
सर्वत्रमाजस्तोपेचिमहाभूतपूर्णहुन्छ तस्मैमपीन तिनैपंचभुत स्मैतैसर्वेमापीरघू
र्गाहुजान्नु ३६ इतिश्रीतुरियात्मानवेबुझजानेश्रीरुक्षउद्धवसंवादेसिद्धिनिर्णय
योगोनामसप्त ध्याय ३ पूर्वाध्यायमामेराभक्तलेनिंदानिरस्कारसहनु
भनिश्रीभगवानलेआज्ञागयामाउद्धवजिवितिगर्दनहेप्रभोअर्कालेनिन्दानिर
स्कारगयाकोसहनुहुनुर्कोभक्तदेविअर्कालेनेहिनसकनुमान्दहुभनिप्रश्नगया

आ. न
२०

मा श्रीभागवान् वामदेवकोचर्वाशितसमञ्जसागर्जन १ उद्वजिसुन म्भो कुरोमा
चोभन्योवरुवागालेहान्याकोसहन् २ दुर्जनले निन्दाभयिवागालेहान्याकोस
हिआफ्राविवेकमारह्यादुर्लभहन असंख्यामारकहन् ३ समुद्रकोसर्वय
रिनामएकइतिहासचित्रलाईसुनमकहन् ४ कोहिसकभिलुलाईदुर्जनलेअ
नर्थगदोमाआफ्राविवेकधैर्यमारहिकनमेगभक्तिले दृढभेगयाकोविवेकवागीको
ज्ञानसुन ५ आफ्रैकर्मकोपरिवाकभोगआकुलेयाउद्वभनि धैर्यलेयुक्तभैकसेमा
दोषनलाउत् सुन कोहिसकअवन्तिदेशदिवेधानि अत्यन्तज्ञानविवेकु धकोधीक्षु

राम
२०

द्विवास्तथिया ६ दान्भर्माईलाइपनि केहिनिदिया अतिथियाहुनालाईपनिआद
निगर्मावचनलेपनि सन्माननगर्मा ७ छोराछोरियास्मारलाइपनिधनसकिय
लाभनिगमोलाउनमिठोवाननदिनालेपरियार्थनीतिवास्तगादेविषुग्रीहुदेन
आंदुवैलोकमाविरुद्धस्वभावभयाकासस्तातिवास्तगादेविदेवताहरूपीन
विरुद्धहुन्था ८ सस्ताहुदिइवास्तगाकोधनकनकोहिसकदिनमावडामि
हिनलेकम याकोधनजोबियोसोनहुदोभयो ९ कोहिनचोर्ले केहिदा
न्यभाईहले केहिगदिले केहिभैमादवायोको उहिभूमिले केहिभूर्तकालले केहि

20

15

10

5

0

आ. न
११

राजालेहरिकनसकिंथो ११ एतानरहलेधनसंपत्तिनरुभयामातिवाहाराचिंता
फिकिगर्दादाम्भाईलेपरिगर्हलेपनिहेलागरियाकाविरुद्धा १२ एत
रितिलेउरासभयाकाओरनालुमुक्याकातिवाहारालाईअतिवेराजपाप्रिदोभयो
१३ ओफ्रेमनमाविदार्गनलाग्वा आजसंसमैलेहथाधनपुत्रकलत्रादिकाचिंता
लेआयुजमगुमायाहुं धर्मादिकाम्पार्थनधनलाइनउमैनरुभयो १४ धनपुत्रक
लत्रादि।कोचिंतालेनआहासुखनपरलोकमासुखकेवलकुटुंबकाआशेलेबोधि
ग्यालाईपरिनाममा नरकवासपावुयाहेह १५ कसैगुणकसैजसुखसपनीलो

राम
२१

भलेसंवेहोहेह कसैरामोहपनीलु १६ रोगभयायाहिरुपजसैहगउह नसैलोभले
सवगुणामेदोहेह १६ पैले १७ नभनाकोफिकी धनयापोनह्यासियलाचे
गियलाभनाकोफिकी सकियोतअवक्यावांभनाकोफिकी समीतलेधनकोइशा
लोभग्यालाईसुखकेलेपनिहुन्याहेह १७ चोरिहिंसाउदोगुमानकामकोधादि
लेउन्मादभेदबुद्धिवैभावसंवेदधीका नान्या अविश्वासइत्यादिपंध १८ उपदव
धनदेधीहुदास्याहननमर्थजोन्यालेकल्याननरुभसभन्नानिमित्रधनैलाइअन
र्थठहराईधननृह्नाछाडनु १९ सुदकोडिकालोभलेभाइसंगस्वाहिसंगइष्टमि

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

15

10

5

0

५
 आन नमो देवो देवभार्युयारो २० स्थावनलेमि नभयाकापानिधनेकानिमित्र सं
 २१ गाममाकाटिइयागामाग २१ देवतालेगनिपार्थ
 नागरेयाजानप्रकाशहृयादुपमस भागद भिपानना जहाज्जसो साधनाभ
 पाको यस्तोमनुष्यदेह ३३ स्थायनोवासासमैक ३३ दैव भोगादिनवितायोभ
 न्या सुहोतो रगियो देह त्याग भै मया काम भुवि यो गमा दुन्या विविधै नरकवास
 भुवगादियो निमाजान् २२ नर २२ नरकवास भोगादिनवितायोभ
 को अभागि सुनर्थ धनविषयादि २३ नरक भोगादिनवितायोभ २३ जो देवतायितर

राम
 २२

कारकन होइ दशभया ३१ एकले समुर्गा इन्द्रियकन धेचि पृथिवी विषे फिरी को
 हीरक दिव्या भिक्षा माग्नि निमित्त गाउ मा जादा भया ३२ दृढ अध्वन भेष धाया का
 निवासाका कन गाउ का दुर्जन हरु ले देखि कन निरस्कार गर्न लाग्या ३३ कसे ले
 डंडयो सिदि था कसे ले क मंडलु लिया कसे ले भिक्षा माग्ना पावलि दिया लिच्छुस
 किमनिकनिये रदिच्छुन अनिके रियो छुन यस्तो वारे वार गर्दै निरस्कार गर्दा भया ३४
 केहि अलिक निभिक्षा माग्ना को नदिका निर्माणे यान लाग्या माउ हि गयारनिने दु
 र्जन हरु कसे ले सिर्मा छुनि दिन लाग्या को हि थुकि दिन लाग्या यम रिले पायि हरु

cmnts.

5

10

15

20

25

30

आ. न

२४

लेतिरस्कांगदाभया ३५ यतिअनर्थगदापापीन जवकेहिबोलेनन केरिवोलाउन
लाग्या जमेवोलेनन डंडलेहाले हाचलाग्या चोरहोला चोरहो भन्दे तमाउनलाग्या
३६ कसेलेन दोरिलेवाधनलाग्या मास्माभनि कोहि भचलाग्या कोहिसतिदुख
दिदामाभनि वडो धैर्यगदोरेह भन्नभनि पुग्या तामे भेद भेदा उदोठग हो भन्नला
ग्या ३७ यो धनसकियछा सजनने महनशील भै सुपात्रहेह भन्नन दानपाउला
धनी होला भनि पर्वतने दलो धैर्यगर्नलागीरहेह भन्नन ३८ वकुलामे ध्यानयनिग
दो मोनी भैरहेह भनि मुयेथेगइ अयानवायुगदो दहागर्नलाग्या ३९ जस्तो काठको

राम

२४

पुनलीलाई ज्यामनलाग्या सोगह पुनली केहि भन्देन नमे गरिवाधी बुद्धामा यनि आ
फेमेरो कर्म भोग हो भनी कत्तोपनी रिसिदा भयेनन ४० नाहापान अधम मनुष्यले
रुलेदुखदिया कार्यनि सान्विक धैर्यले दृढ भै ओफे विवेकले ओफे मायाम भागव
न को स्वभावली विवेक विज्ञान गाथा कनगा उदाभया ४१ मलाई सुखदुख दि
नामा कारणाइ मनुष्य अनयनि होइनन देवता यनि होइनन मेने मात्र हो जस मनका
तरेग कामको धादिले मसारुयी चक्रमा घुमाउछन सर्व सुख भनि लोभ्याउग्या
मेवेदुखदियामेने हो ४२ रुक्षमेनेले गुनको सृष्टिगर्नको ननि को मिश्रित रुक्षे

20

15

10

5

0

आ. न
२५

तस्मात्तुगागामालागी सात्विकराजसनामसकर्मनातस्मात्तुगागामाभुलाइजन्म
हृथारवरायगराउत्यामनुष्यदेवतापशुपक्षी इत्यादिचोरागमिमाधुमाउत्यागहिमनेले
हो ४३ योसवभुदोफसादमनेलेजिवकनलायाकोह जस्काभा ताहाइधर्मासो
मनेहैनयोसंसार्यनीहैनयोमनभयाकाजिवलाईमानह आपु, भगवान् अंनर्यामी
रूपलेजहिमैरैघटमासाढारूपेवस्याकाहनमायामनगहिदुनालेसदेहमाभयाका
सुखदुखदुवैदेधीपरैह्याकर्मदेधीपरै केवलज्ञानस्वरूप जीवकामकलकर्मकनदे
बदारीनिनिर्लेपभइ जाहिहन्तापनि राहिमनका अनेक कर्मभूमनाले विषयमाया

राम
२५

जालमाहिजस्तोमानि कामादिकामभोगगर्दोजिव भगवान् कनभुलिससार
मावाधियाकोह ४४ दानगर्दहानपमंआपुजानर्यनगर्दअमनमंकेतिउत्यादि
यवमाधर्मकर्मगर्दुनिमादयाज्ञानिक्षमा प्रभृतिमोन अहिंसासमतामनोव आ
द्यमकलसात्विकक्रियाहरिकथाश्रवणादिस्कादमिजचाष्टमिरामनधर्मिजिव
रात्रिप्रभृतिअनेकवन उपवासदिगर्दइत्यादिमेवेकोनात्ययमनेलाईसम्युगांसेसा
रप्रयंचवसल्लोकदिकाम्यविषयेभोगदेधीइहलोकपरलोककोसुखदेधीपनिमि
थ्याहुदोरेहैभनिवैराग्यपूर्वकमनेयेचा आक्रावशमापारिसममनकानरंग काम

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

आ न

२६

क्रोधादिदोषरहितैशान्तहुनानिनिग्रहोत्तमयोगसमाधिभक्तकोमेनेलाईहोचि
 सकलकामभुंन्यमैदृढस्थिहुनहो ४५ जन्मकोमनशांतहुनलाईतिशुद्धिभक्त्या
 कादनादिसकलकर्मचरागोरयोकाभयोनिदानादिकर्मकोफलमेनेशान्त
 हुनलाईहोशुकोकामकेहिहैनमनशान्तभयनभयानिदानादिसकलकर्मगिरिदु
 खमात्रैदृथायाउद्वनयलुगकोआशययेहोभनिकोहिजानेनद ४६ मनशान्त
 नभयानिअरुइदियजितनुफल्होदानादिसकलहियाकोभनिकेहिभेदेनहो
 इनकिनभयानिसम्युगीइदियमनकावसाहनमनरौइदियकावसाहनेनकुलो

राम

३६

15

10

5

हभयाअतिधैर्यगर्भयोगिहूलाईपनिबहुनकालसमगयाकोतपदेविभृष्टाराउ
 न्यादुर्जनवलियोगेवारयोगीमुनिलाईभयकायहीमेनेहोतसर्थएस्मनलाईजस्ले
 येचेरसकलइदियजितन्यानेहिहोमेनेलाईजितियमधामअगमकोगमयाईदेवदेव
 स्वस्वरूपआफैहुन्छ ४७ एस्तोदुर्जनदुखलेपनिजितिनसकनुकामक्रोधादि
 रागद्वेषारुषिवेगवललेअतिवलियोभयाकोमनरुषिशत्रुलाईशत्रुहोभनिनचि
 हिर्मर्ममर्ममावाधागरिघटेमालुकाकोयोमनशत्रुकननजितिशुक्रवाहिरका
 जनभगवानकाआत्माकनशत्रुमित्रउदासिनभनिएसेमनकाघरविडकाअ

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

आ. न

२७

भिमनले मुठजनहस्यवरेनपाई आफेनाश अधोपानिमाजायाहवावेभावगि
जन्मघरापगहन ४८ योमनलेकल्याकादेहकनपुनकलजादिकादेहकनमेरोहो
भनिअंधभयाकामनुव्यहस्योमेरोयोअर्काकोभयाहस्यमलेअपारसेसारहस्य
अंधकारामुठमनुव्यहस्यमुठन ४९ सेवेदुखकोकासासेनेहोभनिनिश्चयहस्यई
अवकसेलेदुखादिदिनामाकासासेसारिजनहुनभननकसेलेइडादिदेवताहुनन
हनकसेलेआफेआत्माहोभननकसेलेग्रहहुनभननकसेलेकालहोभननत्योम
वअविवेकलेनजानिभयाकोहोभनियमपावले इहवरादुखादिनामाकासाहोईन

राम

२७

भनियुक्तिपुर्वकरहेन संसारिजनदुखादिनामाकासाहुनभया आत्मालाईमुख
दुखदेननदेहलाईपोमुखदुखहुन आत्मादेहहोइन संसारिजनलेदुखादिया दे
हलाईयोदेहयनियंचभुतलेवयाकाइने संसार जनेपंचभुतलेवयाकोहो संसार
कोरमदेहकोफेरहेन एकेजातस्वरूपहो आफेहो आफुलाई आफेलेदुखादि
यामा आफुकस्माथिरिमिनु जनेआफादातेलेआफुजिभोवोक्यामाकदेधि
रिमिनुतसर्थयोदेहमादुखादियार योदेहएकेहो कस्ताइरिसगनुमआत्माहु
देहहोइन अर्कालाईदुखभयामा आफुलाईक्यावाधादुखदेहलाईह मआ

20

15

10

5

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

आ न
२८

आत्मा इहै नर दुखदिया मार दुख पाउया मा आत्मा से के होर ने स पाठ ले पा न
को पगर्ना को विषय के न ५० दुखदिना मा का सा उदिय का अ धिष्टाना दे
वता हुन भया न तत अंग का अ धिष्टाना देवता से वे सं सो रिजा का इ न्दिय ले
क भया का अंग मार ह्या का देवता ला इह नि देवता गिर ग रू भया सब का दे हे दि
या धिष्टाना देवता प नि देह मा त्र भि न ह ति देह मा ग ह्या का देवता उ ने हु न देह मा त्र
भि न भि न ह त स र्थ देह मा र ह्या का देवता ये के हु न का मा गिर ग रू न ज स्तो
हा को अ धिष्टाना इ न्दु मुख को अ धिष्टाना प नि ह न आ का हा न लाई आ के

राम
२८

मुख ले दो का मा क मा गिर सि नु आत्मा त अंग हो इ न से वे अंग मा से के होर भि स प
नि ह न ५१ मुख दुख को का र गा आत्मा हो भ या अ र्क ले का ग यो अ र्क ले
पि रि सि नु आत्मा को स भा व रे ह आ का र भा व दे र्थ आ फु को हि रि सि दे न सु
ख दुख ह या र भा व त आत्मा को हो इ न अ र्क ले उ प जाई दि न्दु न र आत्मा ला इ
मुख दुख हु न्दु न भ नि र स पा ठ ले गिर ग रू भ या य मा त्मा दे धि दो श्रो प द र्थ के
न के से ले दो श्रो प द र्थ ज ग त ह्दो धि न्दु भ नी भ न्यो भ न्या नो मुख हो ज मे दो रि ता
इ स र्थ भ नि भू ति ले ड रा उ या लाई वि र्थो के रे ह्दु भ नी को हि भ न्दे न न ग वार का फ

भनी डोरि हो भनि सयराई दिनु ते ज्ञाते भया को मां पे हो भनि साहि राय ते न न त
 ते यो जगत् माया रूपि मिथ्या हो सा चो होइन आत्मा लाई सुख दुख छैन कय स
 कष्ट पयो र गिरि सिनु भुम मान हो ५२ सुख दुख को कारण ग्रह भया आत्मा
 लाई कया बाध र गिरि सिनु किन भया ग्रह न जन्म लाई पो लाग्छ आत्मा न न क
 हिले जन्मो थो न जन्म लाई न जन्म र हेह न मर्या अजन्म अविनाशि र ग्ना
 आत्मा लाई ग्रहादि को संबंध छैन ग्रह न जन्म मर्या देह लाई पो लाग्छ न कस
 ता रितिले लाग्छ भया राशि चक्र भाषु म्या ग्रह द्वादश अष्टम गति मार ह्या ६

गम
 २६

काग्रह गेहेले परस्पर पिडा गेहेले या उभेदले उमग्रह लाई उग्रह ले उमग्रह लाई पि
 डा गर्छन र गिरितिले ग्रह को गति स्थान मा हुन्या पिडा ग्रह गह लाई मा चहुं छन
 र ग्ना ग्रह ले मुक्त भया काल जन्म उत्पन्न हुन्या देह मा ग्रह ले हुन्या सुख दु
 ख लाग्ना का छन तेहि देह मा जरले अभिमान गर्छ तेस्ता इति ग्रह जन्म सुख दुख
 छन ते देह मा अभिमान गर्ना अहंकार हो ते सै अहंकार लाई सुख दुख छन न म
 र्थ जो आत्मा छ स्वतन्त्रि ग्रह देहि देहि देहि अहंकार देवि अर्कै भिन्नै परे छ आत्मा
 आफु लाई कया भया को छ र गिरि सिनु सुखाने देह र ग्रह ५३ सुख दुख को

आ. न
३०

कागाकर्महोभया आत्मा लार्क्षावाधा जस्काराले आत्मा माकर्मको संवेधे
हेनकर्म आत्मा होइन सत्वरूप आत्मा ह्नु दोकर्म ह्नु कर्मो रिभया त्यो कर्म जड्प
न चेतन्यपनीय केवल स्वरूप भयात उ स जड चेतन्यात्मक य केवल स्वरूप दे
विजड्हुनाले दुख भासना चेतन्य हुनाले दुख टारु म हित गरु भया अनुसंधा
नहु दो हो रत व ते स चित्त जडात्मक स क व स्वरूप दे वि कर्म उच्यन्नु हुदा हुन न
स्मा चित्त जडात्मक स क व स्वरूप भयेन किन भया दे ह जड हो मला इ दुख न ह
वरु हितै ह्व स भनि जड् दे हला इ इ का कर्मो रि ह्व स आत्मा ला इ त मुख दुख

राम
३०

हित निर्विकार जान भुखान द इ का ग हित स वे चेतन्य रूप ह्नु आत्मा ला इ त मुख
दुख ग हित ह्व स हितै ह्व स भया इ क्षा कर्मो रि ह्व स स न्ना हुनाले मुख दुख रू
प को मूल भया का कर्म ह्नु न क स दे धी को रि सि व स स भे ध्वा द मा च हो ५
४ मुख दुख को हेतु का रणा काल हो भया पनि आत्मा लाई वा धा हुदै न किन
भया काल आत्मा को अंश रूप हो र काल स्वरूपे आत्मा हो आ फ्रा अंश ले
आ फु ला इ वा धा हुदै न ज मे अग्नि को अंश स्वरूप फिलुंगा कणा ज्वाला ले
अग्नि लाई डा हा ग र्दे न ज मे हि उ दे वि भया का तु सार ले हि उ को शित ल रं डि

आन

३१

कोनासगर्देनतसर्वमुद्यदुयादिभ्रममायाकाविकारलेहितनिर्विकार्यात्मा
लाईकोहियनिमंकष्टकरायेहेननुमुद्यानन्दस्वरूप ५५ स्मृतिरितिलेसव
विस्वयादिप्रपंचदेविह्याउपदुवद्वनभनिभुमेलेकस्याकोहोआफुआत्माता
इकोहियनोदुखादिहेननुभनिमंभुगांकाकालिअवकसेलेस्मृतिरितिलेआ
त्मादुस्वद्वनभन्योनयनिअभिरितिलेहोलाभनिवृथाजिदिगर्ननुभनि आत्माको
महिमास्वरूपवर्गावगर्द्वन सर्वदानित्यपरमानन्दस्वरूपभेदादिनपरमात्मा
कोहिलेपनीकमेलेपनिकोनैयकालेपनीभ्रममायाअहेकार्मिथावस्तुमाता

राम

३१

आमुयोदुखादिमाचासत्यस्वरूपआत्मासाहोलाभनीअधलेगबोलेपनीभं
नाहेनयोसव नभयाकोमुयोसंसारप्रपंचअहेकोरेलेमाचोहेदेवियाकोर
हेहअहेकोरेमाहेहप्रहनिमायोदेवियारस्याका आत्मासाहेनद्वभनीयो
आत्माबोधजसलाईभयाकोहस्वयमप्रपंचमहाभूतमिथ्याजालदेविडरा
उदेन ५६ स्मृतिरितिकीवेवेकलेषकासभयाका विज्ञानलेदृढभयाका आ
त्मानुसंधानकाअभ्यासपरमात्मानिष्ठपरिलेका माहाभागवत श्रीनाराय
काभक्तहुरुसंसारसागर्देवियारगया मयनिउनेपरमभक्तहकलेगयाको

20

15

10

5

0

आ. न
३२

आचरणापूर्वकधीहस्तमुकुन्दकाचरगारविन्दकोस्मरणासेवाशरणागरीद्यो
रअंधकारसंसारसागरदेविपारजानुभनेहेउद्धवजिवास्त्रगासर्वात्मातेअ
भयानन्ददिव्यादिनदयालमेरासरगायया ५१ रसप्रकोर्लेद्वयनष्टमुदा
सामेरोभक्तिदृढहृत्पापरमवैराग्यपायारत्योदुव्यादिनष्टभयाकोअलिकति
पनिगहोतमानिअत्यंतहितमानिसन्नासधर्मपरमहंसचयालिङ्गपृथि
विविधेफिदीमादुर्जनहस्तलेअनेकनरहलेदुखनिश्कारग्यामापनीआ
फेसात्विकधर्ममारहिनिश्चलभइपरमोन्नमपरायगाथाकनगाठदाभ

राम
३२

याएस्तारितेकोधैर्यपूर्वकमेराचरगारविन्दविषेपेमभक्तिलेमेराहजुर्माआ
इपरमभागदत्तकाधाम्माविराजमानहुदाभया ५८ हेउद्धवजिसुखदुखादि
दिव्यानानातरहकोनापवडाउन्नाबुधाइन्दियमुदासुखरूपेइत्यादिदुखकनीदे
न्याअर्कोकोहिहेननयोसवअधचोस्मत्रुमिवउदासिनभनिकामकोधगद
भयाकामसार्मापुमाउन्नाअज्ञानबडाउन्नाइत्यादिउपद्वहिन्यायेमेमनलेहो
५९ नसर्थहेउद्धवजिमेराचरगाविषेदृढभक्तिपूर्वकजानेन्दिययेचिसात्व
कविज्ञानलेयुक्तभयाकायुक्तिलेमनलाइयेचिनिकामभेआत्मानुसंधान

cmts.

5

10

15

20

25

30

श्री न
३३

गोमहनु यदिसकलयोगकोयोगराजहोभनिविश्वाममानरपूरास्वरुयेहो
ला ६० एस्तारिनिकोउन्नमभिक्षुगितामर्धापूर्वकजोषठलांजोभुनला
जोधारगागर्लास्वयनिवावेदेवजिकागतिमापुलायाउला ६१
इतिश्रीनुरियात्मतत्वेवस्मजानेभगवानुद्धवसंवोदेअष्टादशोध्याय २३
श्रीभुकेदेवजिलेआफुभक्तश्रीराजापीरिक्षितकनसंभूरीश्रीभागवतसुना
ईसर्वेश्रीभागवतकोसारणमार्थनत्वनिर्णायगणि सहजैसंसारसागेदधि
पारहसमभनानिभित्तवर्णनपूर्वकश्रीहस्तिनामकिर्तनगर्भनीश्रीजामह

राम
३३

नहेपरिक्षितपामानदेधिलिकनद्विपगर्भसंभूराजगतविषेयमिद्वभयाकोह
भनिकालकोनिर्णायपनिनिमित्तार्कस्याअवकल्पपलययुगपरिमानमुन
१ दिव्य१००० हजार्युगवित्यापहिवृत्ताको१ एकदिनहुन्दतेसैलाडकल्पभ
नूतेतेसैवृत्ताका१दिना१४मनुविनहन् २ ताहोदेधिपलयहुन्दतेहिपल
यवृत्ताकोरात्रिकाहिन्दजेनवृत्तिगर्भमा स्वर्गमर्त्यपाताल इतिनलीकपलय
हुन्दन ३ एतपलयकोनाउनेमित्रिककहिन्दयेनयमपलयमाश्रीनारायण
शेषशेषामासयनगर्हन् ४ एतेतरहलेपलयहुन्देकेरि१४मनुविनिअधि

20

आ. न

३४

कस्याकाभितिलेपलपहुँदैभयाकासमयकोदिन यस्तैदिनकोमहिना यस्तैम
हिनाकोवर्षगरे ५० वर्षकोप्रथमपराईउत्तेपचास ५० अर्कावर्षकोदोश्रोप
राईयसगितिकोद्विपराईवस्त्राकोआयुकाहिन् यतिदिपराईवित्यापीछिमं पु
राप्रहतिस्मेतपलपहुँ ५ एमपलपकोनाउ प्राकृतप्रहियकाहिन् एम
पलपमावतुर्दशभुवनात्मकसम्पूर्णवस्त्रागोडेनष्टमहाहुँ ६ कस्तारि
तिलेसंहारनहमनष्टहुँ भयोपैले १०० शयवर्षसम्मअनाष्टिहुँ एमो
पानिनवर्षनुअनाष्टिहुँनालेअनपनिहुँदेनअननहुँनालेसम्पूर्णप्राणि

एम

३४

15

10

5

सुखलिवाप्तभयाकाआफसमाउलेउलाइउलेउलाइयान्नाछन ७ एम
गितिलेसम्पूर्णप्राणिहरनष्टहुँनाछन ताहाप्रातममुदकोपृथ्विकोशरिको
एमसंपूर्णसावर्तकनामासुर्यलेसोपगारियानिर्वसाउन्पाँडेन ८ यस्मा
गितिलेसम्पूर्णरसमुक्याकोवस्त्रागडकनयातात्मा रस्याकोशेषकाप्रणादे
धीनिकल्याकोअमिलेदाहन्गर्माछनसम्पूर्णलोकनष्टहुँनाछन ९ यो
वस्त्रागडजस्तैगोवर्कोगुमीढोपोलीयाकोघरातोहुँ १० ताहाउप्रातमा
वायुस्मेनहातिकोमुड्जवायानिकाधारावर्साउन्मधवर्साठ्याछनसंपूर्ण

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

आ न
३५

जलामयहृन्मा ११ सयवर्षसमवायुलाग्यापदि वडोशरुर्देविजुला
चमकेदे १२ वर्षसममेघवर्षसंवाजलामयभयापदि घोधमुवनभंन्यानापुरहेदे
न १३ ताहापादि शुद्धिकौगंधगुणजललेहर्दकरगंधरायाको शुद्धिज
लेमालयहुन्छ १३ ताहापान्तजलकोरमतेजमामिलाउछरजलपनिनेजेमा
लयहुन्छ ताहापान्ततेजकोरुपवायुमामिलाउछ १४ तेजयनिवायुमाल
यहुन्छ ताहापान्त वायुकोस्पर्शगुणआकाशमामिलाउछर वायुपनिआ
काशमालयहुन्छ १५ ताहापान्तआकाशकोशब्दगुणतामसअहंकार

राम
३५

मादिताउछर आकाशयनिनेहितामसअहंकारमालयहुन्छ १६ ताहापान्त
संशर्गाइन्द्रियविषयलेरहित्थयाकोअहंकारमहतत्वमालयहुन्छ त्योमहत
त्वतिनगुणामालयहुन्छति नितनगुणअव्याहतमूलप्रकृतिप्रधानालिनुहु
न्छन १७ सत्तागितिलेसवप्रपंचकोप्रलयभै केवल सृष्टिकारगामया
कीमायामात्ररहेछस्वमायापनीइधर्वस्वमाअतर्धानभैहाउछजसबस्वमा
सबलयभयाउपर ब्रह्मकोकेहिकाललेपनी कसेलेपनिकहिलेनात्रप्रल
यहुदेनउपर ब्रह्मस्वरूपयस्तुकस्तोहभया कालकोअवयवअंगअहोरात्रा

20

15

10

5

0

आ. न
३६

दिकलेनामनुह्या आदिशेत्यनभयाको अमयनित्यकारणा अमयअविना
शिह १८ जाहामनवचनसकलइन्द्रियपारावीह देवता सत्त्वजनमइ
तिनूगगायोसंस्मृणांपंचात्मकबुलाराडलोककल्पनाकोरचनाविशेषके
हिपनिपुण्देनहेन १९ नउरामवप्रनजाग्रत नशुषुप्ति नआकाश नवायु
नेतेज नजलनपृथ्वी नसुर्य नअमीनचन्द्रमाकेहिपनोविचारिनसकरुहो
भनो सत्यमात्र सकलपंचभुतहुनाले भूतजस्तो भूतपनिहोइन योसत्य
धामभनोजात्राहू निर्बिकल्पसमाधिले सन्मानगर्हने २० यस्तापख

राम
३६

समासंस्मृणांपंचमेतकाललेमायालेप्रकृतिकोलयहुन् प्रकृतिप्रलयकहि
न्ह २१ अवआत्मैतिकप्रलयकहिन्ह देहइन्द्रियपारामेनबुद्धिइत्यादिज
गदिस्तार पंचसंस्मृणांयो अवस्तुमिथ्याहो आदिजन्मपनिहुत्या नासीत्याप
नीहुनाले एस्तोजोह सोसंवेकुवैहोभनोभन्याकोहो देयियाकोभनियाको सु
नियाको योवस्तुमासाचो उरिपरवस्तुसत्यमात्रजानु २२ जस्तोदिपचक्षुरस्य
इदेयियाकातीनरुदेयिन्ह साचोसंकेतेजमात्रहो तमेइबुद्धादिकसवपुं
चमायालेदेयियाहेलागु साचोवस्तुमात्रपरिपूर्णयोसवचराचरसवतत्वरूप

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

15

10

5

0

आत
३३

होमनिविद्यामामनु २३ जगत्प्रवृत्तको भुवनेश्वरं के हो भया जगत्नासिदा
मावृत्तकानास होला काहि भनन जगत्को नास हुदा वृत्तनास हुदै न कसो
भयायो प्रपंच जगत्माया लेव न्याको होना सिद्ध भुमले डोरिमा मर्ष वन्दर
भुमनष्ट भयाय हि भुमै लेव न्याको डोरि को मर्ष राउछ डोरि राउदै न तै भुम
माया लेव न्याको जगत् मावृत्तनासिद्ध वृत्त अविनाशि जगत् स्वप्न भुवनेश्वर
ई अवस्थापनि विद्वान्मावृत्त हुन डैनेति अवस्थाका अधिष्ठातृ विधत्ते जस
प्राज भन्नु पनि हेर जन्म पश्चित सव माया मावृत्त हो मन्व वृत्त मावृत्त जानु २४

राम
३३

कस्तारितिले योजगत् अनि त्रैलोक्यमा उत्पत्ति जन्म जो न बलुको हुन्छ सो अवस्थ
नष्ट हुन्छ जन्मो जन्मको प्राणिमर्क नष्ट हुन्छ तैले योजगत् उत्पत्ति भयाको
होना सिद्ध जन्मे आकाशमा मेघमंडल उत्पत्ति हुन्छ नाना तरङ्गको देखिन्छ
कोहिकालसम्म र हँड फेरि नष्ट हुन्छ आकाश नित्य एकरूप अविनाशी
हमेघनष्ट हुदा मानव हुदै न तै वृत्त देखि जगत् भै नष्ट हुन्छ वृत्त एकरूप अवि
नासि जानु २५ जन्मो धागो लेव न्याको कपडा न जा अधुन पुरानु फाट्नु
हो धागो त कपडा न जा भँदा पनि अधुन पुरानु फाटो भँदा मापनि धागो भँ

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

15

10

5

0

आ न
३८

माना पुद्गा पुद्गेन कपरा को आकार मटिया पानि धागा को आकार मटिन्देन तसे
वस्त्र मा यो जगत को मृष्टि धिति पल पदुन्दु वस्त्र तनि नै कात्मा पनीये के रूप
वस्त्र नाउ तत्व अविनासिक धागा विना कपरा देवि न्या छै न धागा त कपडा न वें
थियो तसे वस्त्र विना जगत दोषे न जगत विना पानि वस्त्र न देह २८ एसा
तिले विचार गर्दी मा कार्य जगत कारणा वस्त्र जगत्मा वस्त्र व्यापक भं मा कुरो
सब जगत को आधार वस्त्र भंनु पानि सिद्धांत होइन डिष्य को मति लाई दिउ
हाउ या उपाई मात्र हो यो सब मिथ्या हो उनवरूप नाग पण मान देह आ

राम
३८

यडि यम नुद्दि को गमै न जा या हर नुद्दि मा भे प्रपचाति त जा नुद्दि २
७ यम प्रकार ले सब दोषिया को प्रपच हु हो भनी अने कदुष्टा कहिक न दोषि न
हर यो जगत पनी सो चे कया हान हो स भनी केहि भन्न न भनी फेरिक देह न कस्तो
भन्या यो जगत दोषि न पानि आत्मा का सन्नाले मा वे दोषिया को छ जस्तो डोरि मा
सर्व दोषिया को हु दो पानि डोरिका सन्नाले मा त्र हो डोरि न भया हु दो सापे डोरि मान
भया को दोषिया थिये न डोरि भन्या विवेक न हुनाले यो मापे दोषिया को छ विवे
क आया पडि सर्प अथ महरा उछ मा चो डोरि मा वे दोषि न तसे वस्त्र भन्या विवेक

cmnts.

5

10

15

20

25

30

आन

३५

नहुन ज्वालमात्र जगते दीपिक दुस्र ज्ञान भयापि द्विपो अलिक मात्र परिदेधो न्या
हैन बुलत जगत विना जनिहं देह मय रूप वस्य मात्र हो जगत मिथ्ये हो २८ को
हिमनस सत्यपनि वलन जिद वस्य माया भन्मा यस्तो नाना तरह छ भनि भनोस्त
पनि तो न जानि भन्मा को हो सत्य वस्य माना नो है न जस्तो ऐके आकाश घडा भिन्न
पर भिन्न जल पात्र भिन्न रसना दस्तु मात्र अनेक हुन आकाश अनेक है न तला
उधेरे है न प्रतिविम्ब पनि धौरे दो चन्दन मूर्ति ये के हुन घट घटे देह मात्र अनेक छ
नति घटे देह भिन्न वायु न रंके होत रंति वस जात्रु २९ जेने ऐके सुवर्ण को बाला

राम

३५

कुराडल कंकगागहना दुन्यादि अनेक नाउ हुन्छत पनि विचार गर्दा मातिना उमा
त्र अनेक छन सुवर्ण तये के होत रंति पंचमा ह भूतात्मक चौध भुवन भन्मा इत्यादि
नाउ जति वर्ण स्वर्ण अनेक रंके वस्य भगवान् नागयणामा कल्पना गरिया को छ
करले भन्मा अहंकार ले द्विधामाति भयाका देहा भिमानि ले भिन्न भिन्न कस्या को
हो विचार गर्ना विवेकि पुरुष ऐके नागयणामात्र सत्य जान्छन ३० अहंकार ले
युक्त भया काले अनेक भन्दछन भन्दा मा भगवान् लाई अहंकार ले कसो गरिदा को
भन्दा वस्य भगवान् लाई दा को भन्मा अहंकार यो कसो गरि देयि यला भन्मा जस्तो

श्री
४०

सूर्यकाकिरनिदेविउत्पन्नभयाकोमेचलेसूर्यकाअमनेअवनढाकहनसेबुल
देविउत्पन्नभयाकोअहंकारलेपनिद्वलनाईपनिढाकदेनबुलकोअंसजिवला
इढाकहनलोअहंकारनेदुनमेजोवलेचंतपाउदेन ३१ जस्तोमेचलेआघाला
इअकि सूर्यलाईदेवनादेनबायलेवादलफायापहिनेत्रेलेसूर्यलाईदेवहन
तमेयोअहंकारलेढाहियाकेजिवपनिविवेकरूपिदायुलेअहंकाररूपिवादल
फाल्यापहिअहंकारगुहिलेआकुस्वरूपदेवनपाउह ३२ जानरूपिशस्त्र
लेमायाभयअहंकाररूपिवेधनकाटिजहिलेसवेदेविजिउदासिनहुन्हेतेमे

राम
४०

बेलामाकेवलस्वरूपरागयापारबलकोअनुभवपाइआनन्दरूपमायाको
योगीमायापारजान्हुनरसगिनेलेमायाकोपलयभयाकोजोहसोआत्यंतिक
पलयकहिन् ३३ अवनित्यपलयकहिन्हेबेलादिसकलजंतुपानिचराच
रकोदिनदिनीवेधेपलयहुदेहभनिसूक्ष्ममातिभयाकाजान्यालेकहन्हुनदिनदि
नेपलयहुन्याभयाउहिमानिसमर्थेकसोहिदेविन्हुकोहिभन्नतिमुयहुन ३४
किन्नभयाउहिनिदेहोभन्हुनपहिलादिकोजलूनवगिगयोथोउहिनिदेहोभया
तपनिविचागयोलेजलअर्केभन्नजस्तोआकाशमातागहिआकीदेविदेन

五

29

नपनिउदायाकोअस्तायाकोविचारगन्यालेनाराहिउदारस्याहन्भनिनिअयग
हन्तमेतमम्यरापानिजावालयेवनह्मावस्यादेवनालेदिनादेनेनासिन्यारेह
रपोअवस्थाफेरिहन्भानेजान्यालेकहिहन् ३५ आदिअत्यगर्माकाललेपि
रायाकोगतिआकासमाताराकोगतिनदेयिपाहेमाथहोअवश्यकालकोगतिन
बुद्धिउहिपागिहोभन्याकोहोदिनादेनेफलबुद्धोहन्बुद्ध ३६ यमरितिले
नित्यनैमित्तिकपाहन्आयनिकई४तरहकोफलपकहियोयोसंपूर्णकाल
कोगतिरस्तारेहभनिजानि सस्यरादेयिविरक्तउदासिनभैआत्मानुसंधान

शम

४९

मायानन्दरहन् ३१ हेपरिशीतमप्लातरहलेगाद्याकोईसंपूर्णअनेनशक्ति
लेयुक्तभयाकानारायणाकालिलामेराबुद्धिलेभेदायासम्भक्त्या सम्पूर्णकह
नाकनबुद्धामहोदेवजिज्ञेयनागपनिमक्त्यादेनन् ३२ सम्पूर्णकहिसकि
न्यारहेनद्धभयाकिनसुन्नुतवभनिनभन्नु क्यानभन्याअतमहिमामयाकानारा
यणाहुनालेउक्तामहिमालिलाकहनसाकिदेनतपीनभगवान्कालिलाकाकथ
महिमासुन्देमाअज्ञाननेष्टहुद्धरपरमभागवतकोगतिमिल्लतसर्थजस्लेसं
सारसागर्दधीयारहुंभन्याइक्षाराघोभन्याविनाप्रभुनारायणावासुदेवकालि

20

आ न
४२

लाकथाहनमुनिर्दिनगरि कोहियनिपाज्जासोहेननु तसर्थ भगवान्कावि
हागृह्यावनादितिलाकथासुनंकिर्तनभनुरयसपदवाजीकुयोभयोगदु
खदुहाउयावासुदेवकालिलाकथामाचछन् ३९ योपरागाश्रीभागवतये
लेवटीरिकाश्रममा नागयगाकासुवाराविदेदेधीनारदजिलेमुन्याकोहोना
रदजिलेमेरापिताव्यासदेवजिलाईकहाकोहो ४० मोडुतिभागवतमेरा
पिताव्यासदेवजिलेज्ञातवासुदेवविषेभक्तिभयाकामदेधीपसन्नभयारम
लाईपरागासुनायाकुशया स्वश्रीभागवतमेलेभक्तिमिल्लाईदिजाआन

राम
४२

15

10

5

आ न
४३

दहवस ४१ यहितिमेरोसंवादभयाकोश्रीभागवतपाकिनेमिघासायवि
येसुतनामापौराणिकअुगसीहजाआर २८००० श्रौतकादिमुनिहरूकन
कर्याहुन ४२ इतिश्रीतुमियात्मतत्त्वब्रह्मज्ञानेश्रीशुकदेवपरिक्षि
तसम्वादेनवदशोधाय भुवम्

राम
४३

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

20

15

10

5

0

cmts.

5

10

15

20

25

30

